

Nora Ancarola, Laia Manonelles i Daniel Gasol (ed.)

Polititzacions del malestar. Dret a l'angoixa. L'art i els processos creatius com a instruments per canalitzar

Barcelona, Raig Verd, 2017

Allí on la vida se sent

Tenir dret a parlar de l'angoixa, del desassossec, de la vulnerabilitat que és condició de vida de tot ésser viu i parlar-ne des del món de l'art. Parlar-ne no tan sols per comprendre, gestionar, cauteritzar, sanar, sinó també com a possibilitat d'alliberar significats, de simbolitzar, de canalitzar i transformar conflictes en vectors d'energia transformadora. Aquest és el punt de partida o tesi de treball del grup curatorial de l'ampli projecte *Polititzacions del malestar*. Una

extensa i plural reflexió entorn del malestar en la societat contemporània que podríem desglossar en tres interrogacions: quines són les formes contemporànies del dolor?, per què el sentiment de vulnerabilitat es vol associar a la feblesa i a la fragilitat individual?, qui es fa responsable de la gestió del malestar en el món d'avui?

Tres perspectives de reflexió entorn d'una hipòtesi: atès que el malestar és part estructural del sistema de vida contemporània queda integrat, ens agradi o no, en les nostres formes de vida. A aquest rerefons conceptual responen les autores i autors dels textos publicats, així com les obres dels artistes convidats. Les seves propostes i reflexions dibuixen una complexa cartografia del malestar en la societat contemporània tot fent aflorar l'estreta co-implicació entre allò que és íntim i personal amb allò que és públic i social.

Posar en relació els processos creatius i el malestar vol dir connectar l'experiència estètica amb l'experiència de vida i prendre posició. Posar-se en joc. Optar per una determinada forma de relacionar-se cadascú amb si mateix, amb els altres i amb el sentit o la manca de sentit dels nostres viures. En aquest horitzó de pensament se situen les obres i els textos aplegats en aquest extens projecte curatorial i editorial. La lectura dels textos publicats i projectes exposats ens proporcionen un ampli ventall de preguntes i respostes crítiques llençades des de l'àmbit de l'art i del pensament, a les polítiques dels

establishments de poder que també interpel·len, d'una manera o l'altra, a la responsabilitat del si mateix a l'hora d'estar i viure en el món i prendre decisions en conseqüència.

Primer punt de partida. Vivim immersos en una crisi d'origen polític

En la mesura que l'eix vertebrador del projecte *Polititzacions del malestar* posa l'èmfasi en el nexa entre malestar i política, la primera qüestió que es planteja és delimitar aquestes dues esferes en relació: què és primer, el malestar o la política?, què és el malestar?, com es materialitza?, quines són les seves causes?, té el malestar un origen polític?, és el malestar personal l'expressió d'una crisi col·lectiva, social?, qui es fa responsable del nostre malestar? Per avançar en els continguts que plantegen les autores i autors aplegats en aquest projecte, cal primerament posar-nos d'acord amb una primera qüestió. Parlar de política implica l'aiguabarreig i co-implicació entre, d'una banda, les polítiques de poder i de governabilitat sustentades en les lleis jurídiques, econòmiques i de salut pública, i de l'altra, la política personal entesa com a lliure opció d'un mode de vida sustentada en la mateixa responsabilitat. També en podem dir política de resistència íntima o polítiques de relació i acció compartida dirigides a transformar els modes de viure personals i col·lectius en la recerca d'un bé comú.

Llavors on comença la vida política? Sens dubte neix i arrela en les nostres biografies, tal com ha demostrat el moviment feminista. Si avui es discuteix sobre les múltiples formes del malestar individual i col·lectiu és perquè la revolució feminista ens ha ensenyat a convertir allò personal en polític, a l'hora que ha situat aquesta problemàtica al centre del seu discurs crític i acció transformadora incidint en tots els àmbits actuals del saber, i sens dubte, també el món de la pràctica de l'art. El projecte *Polititzacions del malestar* es dona per suposada aquesta perspectiva feminista tot i que hi predomina l'opció conceptual i política del feminisme de la igualtat de drets que no contempla la desigualtat dels sexes. No parlem d'essències ni identitats masculines o femenines. Sabem que ser home o dona no és res definitiu ni predefinit, sinó dues fonts inesgotables de significació, perquè l'experiència del viure (en) un cos d'home o de dona és distinta i dispar que no vol contrària ni antagònica.

En aquest context d'una reflexió sobre les nostres respostes a les formes del malestar –i per tant, d'una crítica entorn de com tenim cura de nosaltres i dels altres– fer el salt des dels estereotips de gènere a la política sexual ens sembla fonamental, si és que es vol abastar la riquesa d'un món dit i significat des de l'experiència de cada cos en singular que fa universal i simbòlica l'existència individual. La possibilitat d'una complementació entre l'ètica de la

política i l'ètica de la cura implica acollir i recollir l'experiència i l'herència femenina acumulada al llarg de segles.

En canvi, les veus vinculades al projecte *Polititzacions del malestar* sí que es mostren d'acord general entre les veus convidades a pensar en el fet que el nostre desassossec i inquietud pot esdevenir una energia de transformació. Bé sigui des d'una anàlisi distòpica on una dissecció i diagnòstic minuciosos permetria desemascarar l'origen ideològic, econòmic i social del malestar personal i col·lectiu. O bé, des d'un optimisme encara utòpic, on el malestar no tindria només un origen en les polítiques de poder sinó també un rerefons relatiu a les creences i els valors. No obstant i això ambdues mirades coincideixen en el fet que les pràctiques de l'art, en tant que pràctica reflexionant, són un mitjà idoni per fer aflorar i transformar les complexes relacions i formes del malestar. En aquest sentit la pràctica de l'art és defineix com a un motor de canvi; potència col·lectiva; presència compartida. Força que reneix, nova, en relació i resposta a cada context històric. L'art compromès amb la vida personal i col·lectiva.

Segon punt de partida. L'art intensifica la vida

Tal com l'entendem i el voldríem, l'art ja no es rendiria al seu valor formal ni al seu valor de mercat. Aquesta és l'opció curatorial del projecte *Polititzacions del malestar* en què les pràctiques artísti-

ques convidades, manifesten una clara voluntat de generar espais d'interacció entre la creació, la política i l'activisme. Qüestió problemàtica aquesta, en primer lloc perquè atesa l'eficient capacitat de neutralització dels museus, centres artístics i literatura crítica, l'art contemporani corre el perill d'interpel·lar, bàsicament, l'art contemporani, quedant reclòs en una esfera tancada.

Per tant, l'esperança rau en el fet que certes pràctiques artístiques reinterpretin i reinventin aquella antiga idea d'un art polític al servei de la revolució. Aquesta és la línia de flotació dels projectes convidats al projecte *Polititzacions del malestar*. Un art anti decoratiu, no normatiu, allunyat de la cadena de construcció del poder. Que no vol dir un art de temàtica política, sinó un art actiu, activista en el sentit de crear comunitats impròpies, discursos alternatius, visualitats de confrontació als valors i estètiques establerts i, sobretot, allunyat de la funció apaivagadora que la modernitat estètica li ha volgut atorgar.

Treballar en la dimensió política de l'art implicaria una forma d'individualitat creativa que assumeix la mateixa existència i se'n fa càrrec. Un art que interpel·laria el misteri i la complexitat de la quotidianitat. Que estaria atent a allò originari vinculat a la proximitat amb les coses i amb els altres. Un art vinculat a un nou materialisme: el de les mans que agafen, toquen, acullen. La proximitat ja és una resposta al malestar. La manera òptima de fer

front al dolor és la cura. La cura de l'altre i la cura de si mateix.

La política de l'art seria un qüestionar-se, examinar-se a un mateix i a la comunitat. Preguntar-se com passar del malestar al benestar. Aquest seria la qüestió per a una altra gènesi de vida espiritual i de vida política. Vol dir obrir «un altre mode» de fer, de veure, d'actuar allí on tot sembla acabat. Seria situar la pràctica artística allí on la vida se sent. És des d'aquest «lloc» íntim i personal que la pràctica de l'art pot generar l'energia necessària per impulsar petits desplaçaments. El desplaçament és messiànic perquè vol dir que no el podem recórrer en solitari. La possibilitat política de l'art en la complexa realitat actual tindria aquí un punt d'ancoratge.

NOTA

Més informació a l'Arxiu digital: <https://polititzacionsdelmalestar.org/projectes/>

Maia Creus Castellana
Fundació ARS
maiacreus@telefonica.net

Belmar Gándara Sancho (ed.)

Edición universitaria. Cuestión de estilo

Santander, Ediciones Universidad de Cantabria, 2020

La edición universitaria de calidad

Hay libros imprescindibles no solo porque deberían estar en todas las mesas de las editoriales universitarias u ocupar un lugar dentro de las estanterías de referencia, sino porque cualquier persona que escriba un libro debería acercarse a él para aprender cuál es la mejor manera de preparar un original. El libro *Edición universitaria. Cuestión de estilo* es uno de estos libros; es un libro pensado para editores pero también para autores de todo tipo de textos. Uno de los aspectos que resaltaría de esta edición es su rigor formal y de contenido. Y no solo porque los epígrafes de cada una de sus

partes es fruto de una larga sedimentación a partir de la práctica profesional de la edición universitaria y de suma utilidad, sino porque el diseño del libro en tapa dura con lomo al descubierto, con los pliegos cosidos a la vista y un papel estucado mate hueso de gran calidad y elegancia lo convierte casi en un libro de artista.

Belmar Gándara ha sido la artífice de este libro de libros. No solo ha sido su editora: también ha sido la principal autora, junto con Giuliano Camilleri, José Antonio Perona y Mercedes Morán, que la han acompañado con su saber editorial. Cada uno de ellos se ha encargado de redactar la parte de la que son especialistas, después de muchos años de oficio dentro del sector editorial y, en especial, el dedicado a los libros académicos o universitarios.

Ya en la Presentación del libro, Gándara habla de sus más de treinta años de experiencia en el sector, y la verdad es que en treinta años la edición ha cambiado muchísimo. Quien escribe esta reseña también empezó a dedicarse a la edición hace treinta años y ha visto cómo el mundo editorial ha dado pasos de gigante en casi todos los procesos que lo integran, desde concebirse la imposición con tipos móviles a la maquetación con programas informáticos, pasando por el montaje en planchas, el CTP, el CTF, hasta la impresión ófset y la actual impresión digital o bajo demanda. Pero detrás de todos estos aspectos, que se enmarcarían dentro de lo que serían los

Aquest article ha estat publicat originalment a **Matèria. Revista internacional d'Art** (ISSN en línia: 2385-3387)

Este artículo ha sido publicado originalmente en **Matèria. Revista internacional d'Art** (ISSN en línea: 2385-3387)

This article was originally published in **Matèria. Revista internacional d'Art** (Online ISSN: 2385-3387)

MATÈRIA

Revista internacional d'Art

Els autors conserven els drets d'autoria i atorguen a la revista el dret de primera publicació de l'obra.

Els textos es difondran amb la llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada de Creative Commons, la qual permet compartir l'obra amb tercers, sempre que en reconeixin l'autoria, la publicació inicial en aquesta revista i les condicions de la llicència: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.ca>

Los autores conservan los derechos de autoría y otorgan a la revista el derecho de primera publicación de la obra.

Los textos se difundirán con la licencia de Atribución-NoComercial-SinDerivadas de Creative Commons que permite compartir la obra con terceros, siempre que éstos reconozcan su autoría, su publicación inicial en esta revista y las condiciones de la licencia: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.es>

The authors retain copyright and grant the journal the right of first publication.

The texts will be published under a Creative Commons Attribution-Non-Commercial-NoDerivatives License that allows others to share the work, provided they include an acknowledgement of the work's authorship, its initial publication in this journal and the terms of the license: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.en>

